

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННОКАУ БССР

№ 18 (1137)

Субота, 2 сакавіка 1957 года

Цана 40 кап.

ПРЫВІТАННЕ ЦК КПСС

Усесаюзнаму з'езду савецкіх мастакоў

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Савецкага Саюза вітае дэлегатаў Першага Усесаюзнага з'езду савецкіх мастакоў і ў іх асобе ўсіх мастакоў Савецкага Саюза.

Творчая праца дзеячоў мастацтва, савецкіх мастакоў займае пачэснае месца ў агульнай стваральнай працы савецкіх людзей, якія будуць камуністычнае грамадства. Высока цэнячы сапраўды народнае, рэалістычнае мастацтва, Комуністычная партыя бачыць у ім вялікую сілу, якая садзейнічае культурнаму росту савецкіх людзей, выхаванню працоўных у духу ідэй камунізму.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, 40-годдзе якой адзначаецца ў гэтым годзе, вывела народы нашай краіны ад палітычнага бласпраўя і эксплуатацыі, выклікала небылыя ўздымы творчых сіл, накіраваных на будаўніцтва новага грамадства. Савецкі народ, кіруемы Комуністычнай партыяй, цаной наймавернейшых нястач і цяжкіх ахвяр адстаў першую ў свеце сацыялістычную айчыну працоўных ад усіх замахаў ворагаў, здзейсніў пераўтварэнні ўсіх бакоў грамадскага жыцця і сацыялістычных асновах і стварыў магутную Соцыялістычную дзяржаву. Гісторыя сацыялістычнай рэвалюцыі — гэта разам з тым гісторыя росту духоўнага агацца савецкіх людзей, іх свядомасці і культуры.

Савецкія мастакі стварылі нямаляе яркіх і таленавітых твораў, у якіх адлюстраваны гістарычны шлях народа, веліч яго подзвігаў. Выяўленчае мастацтва краіны сацыялізма натхняецца самымі перадавымі ідэямі сучаснай эпохі — ідэямі камунізма. Барачыба за шчасце працоўных, супраць усякіх форм эксплуатацыі, нацыянальнай няроўнасці, расавай дыскрымінацыі — такая высокая мэта, якая натхняе савецкіх мастакоў. Выяўленчае мастацтва Савецкага Саюза складалася як многааццёвае мастацтва. Вялікая ідэя дружбы народаў, пролетарскага інтэрнацыяналізма з'яўляецца адной з самых высокародных асноў, якія ападатвараюць яго развіццё.

Комуністычная партыя і Савецкі ўрад паслядоўна адстойваюць справу міру і грамадскага прайгрэсу. Сілы рэакцыі прабуюць ашукаць працоўных пахлёпам аб краіне сацыялізма і яе людзях, пасеюць недавер'е да справы стварэння новага, справядлівага і самага гуманнага грамадскага ладу. У гэтых умовах важнае значэнне мае дзейнасць савецкіх мастакоў, творы якіх славяць мірную і свабодную стваральную працу, выяўляюць неспрымірмасць да ўсяго драпежнага і бесчалавечнага, што пароджана прагніўшым імперыялістычным ладам.

Комуністычная партыя заўсёды заклікала мастакоў ісці па шляху жыццёвай праўды, чэрпаць натхненне ў гераічнай барацьбе народа — тварца новага жыцця. Абапіраючыся на ўсю прагрэсіўную айчынную і сусветную мастацкую творчасць, савецкія мастакі ўзбунілі ідуць па шляху мастацтва сацыялістычнага рэалізма, моцнага сваёй глыбокай ідэянасцю, дасканаласцю формы, сувяззю з жыццём працоўных мас. Дастойна адлюстравалі гістарычныя дзеянні нашых народаў — гэта значыць не уясабіліць іх ва ўсёй велічы і праўдзівасці, не дапускаючы фальшывага прыхарошвання, лагіроўкі і не ўпадваючы разам з тым у скажэнне рэалістычнасці, пры якім цяжкасці і супярэчнасці будаўніцтва новага жыцця закрываюць вялікія заваяванні народа, асноў і перамогаў перадаўшых нашаму руху да камунізма.

У развіцці савецкага выяўленчага мастацтва ёсць сур'ёзныя недахопы. Яшчэ мала твораў, якія з вялікай мастацкай сілай адлюстравваюць жыццё, быт і культуру савецкіх людзей, іх барацьбу за пабудову камуністычнага грамадства. Вобразы свабоднага ад лапцутаў эксплуатацыі савецкага чалавеча — рабочага, калгасніка, інтэлігента, яго духоўны свет не

знайшлі яшчэ глыбокага і ўсебаковага ўвасаблення ў творах мастацтва. У мастацкай творчасці паўляецца яшчэ нямаляе твораў шэрых, цямных, невыразных.

Вялікія майстры мінулага стварылі ў свой час творы, якія і сёння хваляюць нас высокім гуманізмам і бліскучым майстэрствам. Савецкія мастакі, сведкі і ўдзельнікі стварэння новага свету, на аснове творчага асаваення ўсіх лепшых дасягненняў рускай і сусветнай культуры, глыбока праінакуючы ў жыццё народных мас, закліканы стварыць творы, якія застануцца ў якасці мастацкімі помнікамі нашай гераічнай эпохі. Ад савецкіх мастакоў чакаюць твораў, якія дастаўляюць мільёнам пацужд сапраўднай эстэтычнай асалоды і радасці, узбагачаюць іх духоўны свет, робяць высокародным і ўзвышаюць чалавеча, узнімаюць яго на барачыбу супраць імперыялістычных прыгнатылікаў, за свабоду і незалежнасць народаў, за перамогу ідэй міру і дэмакратыі, за самыя светлыя і высокія ідэалы нашага часу.

Першы з'езд мастакоў завяршае работу па стварэнню адзінай многааццёвай арганізацыі мастакоў Савецкага Саюза, пабудаванай на прынцыпах калектыўнага кіраўніцтва і закліканай згуртаваць усе творчыя сілы мастакоў. Перад Саюзам мастакоў СССР стаяць вялікія і пачэсныя задачы. Сварджаючы сваёй творчасцю вялікія ідэі камунізма, майстры выяўленчага мастацтва закліканы ёсць неаслаблена барацьбу супраць шкодальных эстэтыка-фармалістычных тэндэнцый, супраць натуралістычнага псеўдарэалізма, які падмяняе сапраўднае мастацтва вялікіх пацужд і ідэй рэалізму. Фатаграфізм, супраць фальшывай і напышлівай пампезнасці і іншых з'яў, чужых мастацтву сацыялістычнага рэалізма.

Комуністычная партыя заклікае савецкіх мастакоў да натхнёнай працы, да смелай творчай ініцыятывы, да далейшага ўзбагачэння форм і стыляў, відаў і жанраў мастацтва сацыялістычнага рэалізма, які патрабуе праўдзівых, гістарычна канкрэтных адлюстравання рэчаіснасці ў яе рэвалюцыйным развіцці. Метад сацыялістычнага рэалізма несумяшчальны з якімі-небудзь застыглымі догмамі і схемамі, ён адкрывае найшчырыя прасторы для смелага працягнення творчай індывідуальнасці, для рознастайнасці форм і жанраў. Важнейшай задачай мастацтва было і застаецца стварэнне высокамастакіх тэматчных твораў, якія спалучаюць вялікі грамадскі змест з дасканаласцю формы, выразнасцю і майстэрствам выканання.

Саюз мастакоў павінен паставіць у цэнтры сваёй увагі пытанні ідэйнай накіраванасці і мастацкага майстэрства, будаваць усю сваю работу на аснове дэмакратычных метадаў, усмерна развіваючы шырокую актыўнасць саміх мастакоў.

У Савецкай краіне створаны ўмовы для далейшага ўсебаковага росквіту навукі, культуры і мастацтва. ЦК КПСС заклікае савецкіх мастакоў з яшчэ большай настойлівасцю працаваць над ажыццяўленнем велічных задач, пастаўленых перад нашым народам, перад мастацтвам XX з'ездам партыі.

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Савецкага Саюза жадае вялікага поспеху Першаму з'езду мастакоў і выказвае шчырую ўзбуненасць у тым, што савецкія мастакі з гонарам выканваюць свой абавязак перад народам, узбагачаючы яго творамі, дастойнымі вялікай эпохі будаўніцтва камунізма.

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Першы Усесаюзны з'езд савецкіх мастакоў

28 лютага ў Маскве, у Вялікім Крамлёўскім палацы, пачаў сваю работу I Усесаюзны з'езд савецкіх мастакоў. На з'ездзе прысутнічаюць каля 600 дэлегатаў, якія прыйшлі з савецкіх і аўтаномных рэспублік.

Пад бурны апладысменты ў ганаровым прайсдзіму выбраецца Прэзідыум ЦК КПСС. Кароткай уступнай прамовай з'езд адрывае народным мастакам СССР К. Ф. Юон.

З дэкладам аб стане і задачах савецкага выяўленчага мастацтва выступіў старшыня аргкамітэта Саюза савецкіх мастакоў СССР народны мастак СССР Б. В. Ігансон.

На калегіі Міністэрства культуры БССР

У канцы мінулага года быў праведзены агляд раённых бібліятэк Беларусі. Вынікі гэтага агляду і былі абмеркаваны на пасяджэнні калегіі Міністэрства культуры БССР 28 лютага г.г. З дэкладам выступіў на пачатку агляду бібліятэк тав. Н. Крушынскі.

У рэспубліцы працуе 175 раённых бібліятэк. Многія з іх за час падрыхтоўкі да агляду значна палепшылі сваю работу. 32 бібліятэкі атрымалі добрыя паміжкіны. Паміжкіны іншых бібліятэк адрамантаваны і пацямлены. Адрэты чытальніцкі залы ў Валожыцкай, Дзісенскай, Горнакшай, Крчэўскай, Мар'яўскай і іншых бібліятэках.

Цяпер на паліцах раённых бібліятэк захована больш дзюх з палінавага мільёнаў экзэмпляраў кніг, кожная бібліятэка мае даволі значны фонд — 14 тысяч тамоў рознай літаратуры.

Летас бібліятэкарэ рэспублікі крму падлічылі работу з чытачом. Часцей сталі аддавацца канферэнцыі чытачоў, літаратурныя вечары, кніжныя выставкі, бібліяграфічныя агляды і г. д.

Уважліва стаўленне да кожнага чытача спрымае таму, што наагоду павялічылі колькасць кнігамыдаў і дзю чытачоў. У 1956 годзе, напрыклад, паслугамі раённых бібліятэк карысталася 241 тысяч чытачоў. Колькасць чытачоў за год павялічылася на 25.800 чалавек.

Асабліва вызначылі сваёй работай Касцюковіцкая раённая бібліятэка (загал. чытач. тав. В. Васілеў), Смалевіцкая (загал. чытач. тав. М. Аляксандрава) і Клімавіцкая (загал. чытач. тав. М. Васілеў). Калегія прызначыла неабходным прысоўбі гэтым бібліятэкам званне «Лепшая бібліятэка рэспублікі», уручыўшы ім званіцу прымію. У рэспубліцы ёсць нямаляе іншых бібліятэк, якія заваявалі любоў і павагу ў сельскіх, якія заваявалі любоў і павагу ў сельскіх, якія заваявалі любоў і павагу ў сельскіх, якія заваявалі любоў і павагу ў сельскіх.

Лепшыя работнікі раёнаў будучы ўзнагароджаны наагоду значном Міністэрства культуры БССР «за выдатную работу і галарыяны граматамі Міністэрства культуры БССР.

Разам з тым калегія звярнула ўвагу на тое, што дрэнна працуюць бібліятэкі Брэсцкай вобласці. У рэспубліцы не спраўдзіліся ўскладзеныя на іх абавязкі 47 раённых бібліятэк. Слаба працуюць Давыд-Гарадоцкая і Дзіўненская бібліятэкі. Галоўны іх

недахоп — нявага да патраб чытачоў. І ў Гомельскай вобласці таксама ёсць многа раённых бібліятэк, якія дрэнна прапанаваюць кнігу. Калегія прапанавала Брэсцкаму і Гомельскаму абласным упраўленням культуры і абласным бібліятэкам у бліжэйшым часе палепшыць работу ўсіх бібліятэк — як раённых, так і сельскіх.

Калегія разгледзела таксама пытанне аб стане аховы працы, гэтыя бібліятэкі і прамысловыя санітарныя на прадпрыемствах па ліграфічнай прамысловасці рэспублікі.

У мінулым годзе прадпрыемства ліграфічнай прамысловасці выдаткавалі на гэты патраб звыш 300 тысяч рублёў. У выніку крму палепшыўся санітарны стан асобных прадпрыемстваў, увезлена карыстнае спецапраграма машынам парк аснашчоны ахоўнымі прыставакмі і г. д.

Аднак пытаннем санітарны і аховы працы не нададзена ўвагі ў Гродзенскай ліграфічнай прамысловасці і ў іншых ліграфічных галінах на фабрыцы «Палесарук», у друкарні імя Сталіна і на іншых прадпрыемствах.

ЗА РОСКВІТ РАДЗІМЫ!

Гавораць выбаршчыкі сталіцы

Вялікая актыўнасць

Нашаму выбарчаму ўчастку, у работе якога я прымаю ўдзел, характэрна, мабыць, усё тое, што ўласціва ўсім участкам у гэты дзень. У школе №19 імя Янкі Купалы амячалеся агітпункт. У залах, аўдыторыях школы наладжваліся вечары і школы, прысвечаныя вылучэнню кандыдатаў у дэпутаты, гутаркі аб дзяржаўным і савецкім будаўніцтве, аб міжнародным становішчы і выніках снежанскага і лютаўскага Пленумаў ЦК КПСС. У школе наладжваліся дэманстрацыі мастацкіх і навуковых фільмаў, давалі канцэрты студэнты тэатральна-мастацкага інстытута, выступалі беларускія пісьменнікі. Ну і, самае галоўнае, там-жа арганізаваліся сустрэчы з кандыдатамі ў дэпутаты. У прыватнасці, выбаршчыкі нашай акругі сустрэкліся са сваім кандыдатам П. Курбаковым.

Саме, мабыць, ярка, што заўважылася на сустрэчах з кандыдатамі ў дэпутаты, гэта тое, што працоўны народ жыць інтарсамі краіны, актыўна ўдзельнічае ў савецкім дзяржаўным будаўніцтве. Пры вылучэнні кандыдатаў у дэпутаты выбаршчыкі глядзелі, каб іх кандыдаты былі людзьмі аўтарытэтнымі, каб яны былі перадавымі вытворчасці, добрымі гаспадарнікамі, чылымі таварышамі, настойлівымі і прымысловымі, каб яны ўмелі прадстаўляць і абараняць іх інтарсы. Выбаршчыкі дэталі наказы, пароды, вярталі ўвагу сваіх кандыдатаў на тое, чым у першую чаргу яны павіны будучы займацца: каб былі ўпарадкаваны вуліцы горада, каб на іх былі пастаўлены навучныя ліхтары, каб шырай наладзіць продаж гараліны, пашырыць сетку крам.

Плакаты мастака Я. Змітровіча, выпушчаны Дзяржаўным выдвецтвам БССР.

Цікавую работу сярод выбаршчыкаў праводзіць агітатары. Яны не толькі растлумачваюць усё тое, што часамі можа быць незразумела для выбаршчыкаў, а праводзяць з імі гутаркі дома і пра кандыдатаў, і па бегучых пытаннях жыцця, выяўляюць іх прэтэнзіі. Так, напрыклад, агітатары дапамагалі адзінокай бабульцы Івашчыка атрымаць пенсію; дапамагалі ў квартэрым пытанні памочніку машыніста дзю ст. Мінск тав. Шэмпелю, які ўжо атрымаў загад начальніка дарогі на неадкладнае забеспячэнне жылём. Сярод агітатараў асабліва вылучаецца пенсіянер П. Урыш. Само сабою зразумела, што спіс выбаршчыкаў прываераны, і ўсе выбаршчыкі добра ведаюць, за каго яны будуць галасавалі.

Цікавае пытанне ў мясцовых Саветах дэпутатаў працоўных звязана з наладжваннем важных пытаньняў у жыцці савецкага народа. VI сесія Вархунага Савета СССР прыняла рад важнейшых законаў, аб перадачы ў веданне саюзнага рэспублікі судовага заканадаўства, прыняцця грамадзянскага, крмынальнага і працэсуальнага кодэксаў, аб вырашэнні пытаньняў абласнога, краёвага адміністрацыйна-тэрытарыяльнага ўпарадкавання і г. д. Гэтыя законы сведчаць, што Савецкая дзяржава становіцца ўсё больш магутнай. Паводле гэтых законаў пашираюцца суверэныя правы саюзных рэспублік. Гэта сведчыць, што Комуністычная партыя і Савецкі ўрад паслядоўна праводзяць у жыццё ленынскую нацыянальную палітыку і яе раз гэтай акалічнасцю ускладне больш патрабавальнасці, адказнасці і вымагае больш ініцыятывы і дзейнасці ад будучых дэпутатаў, слуг савецкага народа.

Янка СКРЫГАН, пісьменнік.

З ПРАЦОЎНЫМ УЗДЫМАМ

У савецкіх людзей стала традыцыяй і ў дзі народных ураччэстасці падводзіць вынікі праробленай працы, намячаць планы на будучае. Восіць і мяне хочацца падзлічыцца сваімі думкамі.

Учора мы ў асноўным зааключылі друкаванне малфунічнай аакадкі падручніка ан-

Я думаю аб тым, як ад выбараў да выбараў змяняецца аблічча нашай вялікай Айчыны. Возьмем такі факт. Два гады таму назад у Мінску разгорвалася будаўніцтва паліграфічнага камбіната. Сёння гэта буйнейшая фабрыка кнігі дае друкаваную прадукцыю. Выходзяць з друку падручнікі для школ і тэхнікумаў, палітычныя, сельскагаспадарчыя і мастацкая літаратура.

Асабліва натхніла працавалі друкар, брашурашчыкі, пералітчыкі ў гэты дзень. Бо кожны з іх стараўся сустрэць дзень выбараў новымі вытворчымі перамогамі.

Добра папрацавалі наапарэадні выбараў мае таварышкі В. Малахоўка і Т. Дзямешка. Мне зразумела іх радасць-сваю працу і ўменне яны аддаюць любімай Айчыне.

Узв'язь брыгаду афсетнай машыны, на якой прадукуе і я. Надаўна мы закончылі друкаванне аакадкі да кнігі «Балькаўшчыны» К. Чорнага і «Ой, равна на Івана» З. Бандары-

М. ПІСКУН, друкар афсетнай машыны паліграфічнага камбіната імя Якуба Коласа.

Плакаты мастака Я. Змітровіча, выпушчаны Дзяржаўным выдвецтвам БССР.

Радзіма — прасторы без краю, дзе вечер Вясянню свежаасцю ве заўсёды; Тут самая лепшая людзі на свеце І самая шчырыя песні народа. Усім, хто жыве самым лепшым жадааннем, У светлае заўтра нам дзверы раскрыты. Давер'е таму, хто Радзіме адданы, Хто самы праўдзівы ва ўсім, працавіты. Нам кожную кветку ўзрашці! беражліва! Жыццё наша, песня і слава — Радзіма! За радасць тваю і за лёс твой шчасліва! Свае галасы, як адзін, аддадзім мы!

МОЙ НАКАЗ

Выбары ў мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных — вялікая падзея ў нашым жыцці. У органы ўлады выбіраюцца людзі, якім будзе даручана вялікая і адказная работа. Думаючы аб гэтым, мне, выбаршчыку, хочацца даць наказы будучым дэпутатам: працуйце самааддана і сумленна, у нас няма ганаровай справы, чым служыць сваёму народу.

Мне, бібліятэчнаму работніку, добра вядома, як рыхтаваліся жыхары сталіцы да гэтай ааамячальнай даты. У бібліятэку імя В. І. Ленына кожны дзень прыходзілі сотні чытачоў. Іх цікавіла літаратура аб савецкай выбарчай сістэме, аб работе органаў мясцовых Саветаў, аб тым, як праходзіць выбары ў капіталістычных краінах. Вялікую дапамогу ааалада бібліятэка і агітатары. Для іх была падарожная агітацыйна-прапаганда-літэратурная літаратура.

Аб тым, як узрасла наведвальнасць бібліятэкі за час ад мінулых выбараў, сведчыць такі прыклад. У 1955 годзе была абслужана 21 тысяча наведвальнікаў. За бегучы год тут пабывала 24.800 чытачоў. У бібліятэцы адкрыты кабинет гэтыя і чытальна новай кнігі. Пачаўся выдавацца «Кніжны летаніс». Але самым рэалістычным з'яўляецца тое, што кніжны фонд нашай бібліятэкі значна ўзбагаціўся кніжкамі беларускай мастацкай літаратуры.

Мне, бібліятэчнаму работніку, добра вядома, як рыхтаваліся жыхары сталіцы да гэтай ааамячальнай даты. У бібліятэку імя В. І. Ленына кожны дзень прыходзілі сотні чытачоў. Іх цікавіла літаратура аб савецкай выбарчай сістэме, аб работе органаў мясцовых Саветаў, аб тым, як праходзіць выбары ў капіталістычных краінах. Вялікую дапамогу ааалада бібліятэка і агітатары. Для іх была падарожная агітацыйна-прапаганда-літэратурная літаратура.

Аб тым, як узрасла наведвальнасць бібліятэкі за час ад мінулых выбараў, сведчыць такі прыклад. У 1955 годзе была абслужана 21 тысяча наведвальнікаў. За бегучы год тут пабывала 24.800 чытачоў. У бібліятэцы адкрыты кабинет гэтыя і чытальна новай кнігі. Пачаўся выдавацца «Кніжны летаніс». Але самым рэалістычным з'яўляецца тое, што кніжны фонд нашай бібліятэкі значна ўзбагаціўся кніжкамі беларускай мастацкай літаратуры.

Дастойна сустрэнем 40-ю гадавіну Кастрычніка!

Да ўсіх работнікаў тэатральнага мастацтва Беларусі

Калектыў Беларускага дзяржаўнага ааамячальнага тэатра імя Янкі Купалы, рыхтуючыся даўна і шчыра да 40-га гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, на сваім слодзе абмеркаваў абавязальнасці Маскоўскага ааамячальнага тэатра імя Янкі Купалы, узятая імі ў сувязі з падрыхтоўкай да святкавання 40-годдзя Кастрычніка, і горада адбрае пачын тэатраў.

Малады драматург Я. Васілеўскі ааамячальна тэатру п'есу «Каралеўскі гамбіт». П'еса будзе пастаўлена рэжысёрам К. Саннінавым, маладзёжнай групай тэатра і студэнтамі тэатральнага інстытута, якія знаходзяцца на практыцы ў тэатры.

Да святковых дзён кіраўніцтва тэатра і калектыў бярэць на себе абавязальнасць, апрача падрыхтоўкі арыгінальных беларускіх спектакляў, падрыхтаваць гісторыка-рэвалюцыйны спектакль на тэатру савецкага драматурга.

У фаль тэатра да 7 лістапада 1957 года ааамячальна выстаўку на гісторыі развіцця тэатра за 37 год яго работы, а таксама ааамячальна перасоўны варыянт выстаўкі аб рабоце тэатра для іамоў культуры і клубаў.

Мы, работнікі старошага беларускага тэатра, які нарадзіўся пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, дзюжымі клопатам Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада атрымалі магчымасць развіцця і творча расціць свой наамячальны тэатр.

Мы бярэм на себе абавязак у 1957 юбілейным годзе — да 40-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі — падрыхтаваць наступныя спектаклі: «Шкузь маладыя» І. Мележа (рэжысёр Л. Маладзёўска), «Вечная крмынца» Л. Зорына (рэжысёр К. Саннікаў).

За юбілейны год калектыў абелужыць не менш 50 калгасаў спектаклямі і канцэртнымі выступленнямі.

Падтрымліваючы ініцыятыву моладзі тэатра, да рэспубліканскага фестывалю падрыхтаваць маладзёжныя спектаклі і здаць яго мастацкаму савету тэатра да 1 ліпеня 1957 года.

Мы жадзем да кастрычніцкіх дзён паставіць спектакль на новай п'есе К. Прапы. Драматург А. Маладзёўскі ааамячальна для нашага тэатра сваю новую п'есу, прысвечаную сучаснасці.

Украінскі драматург А. Карнейчук у бліжэйшым часе дасць тэатру сваю новую п'есу «Чаму ўсміхаліся зоркі».

У мэтах большай сувязі з гледачамі абелужыць раёнаў і калгасаў тэатр правядзе ў гэтым годзе святочныя дзяды ў ааамячальна абласці Беларусі з паказам лепшых гісторыка-рэвалюцыйных спектакляў: «Канстанцін Заслонаў», «Вогненны мост», «Крмыжэўскія курянты».

Нааамячальна значэнне будаўніцтва Васілеўскага ДРЭС — першыню шостага п'яцігодкі ў Беларусі, калектыў тэатра бярэ на себе абавязальнасць пераамячальна павялічыць на будаўніцтва п'яцігодкі культурына абслугоўванне будаўнікоў.

Фільм пра рыцара рэвалюцыі

Новы мастацкі фільм «Віхры варожыя» (аўтар сцэнарыя — Н. Пагодін, паставіўшык — М. Калатоў), вытворчасць студыі «Масфільм» паказвае драматычны падзеі барацьбы народа з ворагамі Савецкай рэспублікі.

Першыя эпізоды ўводзяць гледача ў атмасферу вострай класовай барацьбы. — 1918 год. Маладая Савецкая рэспубліка, напружваючы ўсе свае сілы, адбівае ворагаў. Сілы знешняй і ўнутранай контррэвалюцыі рыхтуюць змову супраць Савецкай улады.

У асабняку амерыканскага пасольства сабраўся натхняльнік змовы: англіскі «дэпутат» Локарт (артыст А. Папоў), амерыканскі пасап Фрэнсіс (артыст А. Халод), беларускі Шрэдэр (артыст Н. Грыцанка), міжнародны шпійн і прайдзісея Каламаньёна (артыст А. Халодурскі), дыпламатычны прадстаўнік Францыі і Японіі.

У дні адкрыцця Усерасійскага з'езду Савецкай пачаўся з'езд расійскай мішчы. Чыстыя і чале з Феліксам Дзержынскім пры самай актыўнай падтрымцы маскоўскіх большыкоў і рабочых хутка здолелі падавіць мяцеж, разбіўшы клубок воражэй змовы.

Эпізоды, якія расказваюць пра Дзержынскага як кіраўніка ЧК, у фільме найбольш яркія. Імяна ў гэтых эпізодах знайшло адлюстраванне самае галоўнае ў вобразе выдатнага дзеяча партыі — яго адданасць і вернасць народам. А колькі чалавечнасці і эпізодах, якія расказваюць аб Дзержынскім — старшынні Вышэйшага Савета народнай гаспадаркі Усходу, дзе ён і з'яўляецца ў цэнтры яго ўвагі — людзі. Хвалючы эпізод сустрэчы Дзержынскага з шахцёрам Ніканорам, ролю якога наймастэрскі выконвае артыст С. Луканіч. Стары гарнік з радасцю гаворыць Дзержынскаму пра тую вялікую змену, што адбылася ў яго жыцці за гады Савецкай улады. Але Дзержынскі бачыць, што людзі жывуць пакуль што яшчэ дрэнна, і ў гутарцы раскрывае перад шахцёрам светлыя перспектывы будучыні, гаворыць пра сацыялістычныя Днобас, варты гераічнага рабочага класа.

Эпізоды, якія расказваюць пра Дзержынскага як кіраўніка ЧК, у фільме найбольш яркія. Імяна ў гэтых эпізодах знайшло адлюстраванне самае галоўнае ў вобразе выдатнага дзеяча партыі — яго адданасць і вернасць народам. А колькі чалавечнасці і эпізодах, якія расказваюць аб Дзержынскім — старшынні Вышэйшага Савета народнай гаспадаркі Усходу, дзе ён і з'яўляецца ў цэнтры яго ўвагі — людзі. Хвалючы эпізод сустрэчы Дзержынскага з шахцёрам Ніканорам, ролю якога наймастэрскі выконвае артыст С. Луканіч. Стары гарнік з радасцю гаворыць Дзержынскаму пра тую вялікую змену, што адбылася ў яго жыцці за гады Савецкай улады. Але Дзержынскі бачыць, што людзі жывуць пакуль што яшчэ дрэнна, і ў гутарцы раскрывае перад шахцёрам светлыя перспектывы будучыні, гаворыць пра сацыялістычныя Днобас, варты гераічнага рабочага класа.

На здымку: кадр з фільма.

Зноў аб эстрадзе

Дымада даводзіцца сустракаць людзей, якія неакіраваць моршцаца, калі размова заходзіць аб беларускай эстрадзе. Така ж німаецца да аднаго з самых масава-жэаніў сцяпнічага мастацтва тлумачыцца дыма прычынамі. Па-першае, і гэта трэба прызнаць сапраўды былі нецкавымі, і іх праграмы ўключалі нумары, ніякія на сваіх ідыя-мастацкіх якасцях, а вынікаючы часта былі недастаткова кваліфікаваныя. Па-другое, у апошнія гады стала модай напрацаваць эстраднікаў.

Але гэта крытыка часам была аднабокай, без спробы разабрацца, што-ж перашкаджае беларускай эстрадзе працаваць па сапраўднаму.

Агульнавядома, якую вялікую ролю можа выконваць эстрада ў справе ідэаіна і эстэтычнага выхавання працоўных. У барацьбе супраць шмацікіх і рэанітацыйных праў чужой і варажэй нам ідэалогіі, у справе прапаганды і папулярызацыі адукацыйна-навуковага слова і музыкі. Эстрада мае тую перавагу, напрыклад, перад тэатрам, што яна не прыкавана да памоцкаў стадыі і буйных гарадоў. Так, толькі за мінулы год бригады беларускай эстрады было дадзена звыш сямісот канцэртаў па гаспадарчых сельскай масаваці. Наогул для кожнага сельскага астрадніка гэта была перавага. Што-ж да гэтага гаворыцца — і гэты ўсё размова зводзіцца да пытання аб рэпертуары і кадрах.

Сапраўды, бадай, самае балючае месца ў эстрадзе — гэта рэпертуар. Справядліва зазначаецца, што да апошняга часу ў канцэртных выступленнях нашых астраднікаў амаль не чуліся беларускае слова. Між тым ніхто не ставіць аспрэчвання, што беларуская эстрада павінна быць беларускай. Але стварэнне арыгінальнай праграмы аказаецца надзвычайна праблемнай. Перш за ўсё, нашы пісьменнікі вельмі неохвотна аддзяляюцца на прапавую пісаць для эстрады. Мы не можам сёння назваць ніводнага беларускага літаратара, які-б стаў супрацоўнікам у эстрады. Сатырычны і гумарыстычныя рэчы, якія сустракаюцца ў часопісах і гаспадарчых, не могуць задавоўваць патрэбу. Гэта эстрада трэба пісаць спецыяльна. Гэта спецыяльнае жанр мастацтва і патрабуе спецыяльнага падыходу.

Нека ў канцы мінулага года адбылася творчая сустрэчка астраднікаў беларускай эстрады з пісьменнікамі. Спраба наладзіць кантакт не даў жаданых вынікаў. Амаль ніхто з пісьменнікаў не выказаў асаблівага жадання супрацоўнічаць з астраднікамі.

Тым не менш за апошні час у стварэнні рэпертуара адбыліся наўзнамя зручкі. Рыхтуючыся да 40-й гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі, калектыў беларускай эстрады класіфікаваў аб тым, каб канцэртная праграма гэтага года была больш публічна адлюстраванай выдатна дасягненні савецкага народа. На гэты раз і невялікі пісьменнік (не ў роўнасць будзе сказана) пад іголі дапамагчы эстрадзе. Так, А. Міраню і А. Астрэйка ў садружжы з рэжысёрам

Памяці таленавітага мастака

У сакавіку гэтага года спаўняецца 20 год з дня смерці аднаго з буйнейшых мастакоў Беларусі Юрыя Пэна.

Ю. Пэна вядомы больш за ўсё як бытапісалык і партрэтчык. Шырокую вядомасць прынеслі яму такія працы, як, напрыклад, «Аўтапартрэт у футры», «Дзвіжына ў блакітных», «Старая з пісьмом», «Нікалаеўскі салдат» і іншыя, якія з'яўляюцца сапраўднымі ўзорамі высокага майстэрства. Сапраўды палюба на бытавыя тэмы вылучаюцца карціны «Развод», «Труба», «Апошняя субота», «Браткі», «Салдат-ветэран», «Ва ўправу па пенсію».

Рэвалюцыйным падзеям 1905 года прысвечаны карціны «Пасля забастоўкі 1905 года», «У турме». Цікава гадзі першай савецкай вайны адлюстраваны ў карцінах «Сіроты», «Белжанка» і іншых.

Вялікае месца ў творчасці Ю. Пэна займаюць пейзажы. Лепшыя з іх, як і бытавыя карціны, неаднаразова экспанаваліся на мастацкіх выстаўках у Мінску, Харкаве, Одэсе, Парыжы. На парыжскай выстаўцы 1915 года за карціны «Галава каіа», «Кай-казен» і «Браткі» Ю. Пэна атрымаў залаты медаль.

Вялікае Кастрычніцкае сацыялістычнае рэвалюцыя застала Ю. Пэна ўжо ва ўзросце 63 год. Яна прынесла мастаку новыя тэмы. Яго працаздольнасць павялічылася, глядзельчына на частковую страву зрок. Па-ранейшаму ў рэалістычных фарбах і ў святле сваёй любові да народа ён адлюстравана страву новых гаспадароў — працаўнікоў горада і вёскі, Сірот, або апошніх работ дзельцы — «Кравішчышчы», «Пекар» і многія іншыя. У першай з гэтых карцін мастак паказвае новую моладзь, якая працуе і вучыцца. Раслунаваючы яе змест, Ю. Пэна гаварыць: «У мінулым вучні і падмаітравы газет не чыталі, не вучыліся, яны кахалі п'яніскіх дзельцаў і насілі палка каровам, а цяпер вось...».

У 1918 годзе Ю. Пэна адкрыў у Віцебску вышэйшую мастацка-тэхнічную майстэрню. Яна была першай у Беларусі.

Творчая дзейнасць Ю. Пэна высокая азнаена савецкай уладаю. Яму было прысвоена званне заслужанага мастака БССР і прызначана персанальная пенсія.

У 1937 годзе Юрыя Пэна трагічна загінуў. Помнікам праслаўленаму мастаку і грамадскаму дзеячу Віцебшчыны стала карціна галерэя ў Віцебску, адкрытая ў 1939 годзе. У галерэі імя Ю. Пэна захоўвалася каля тысячы яго палатноў. На жаль, у дні вайны галерэя была разбурана.

Некаторая колькасць палатноў Ю. Пэна захоўвалася ў Мінску ў фондах Беларускай дзяржаўнай карціннай галерэі. Аднак усё гэта пачаўшае што знаходзіцца пад замком. Ці не час па-спраўдому аддаць належнае памяці Ю. Пэна?

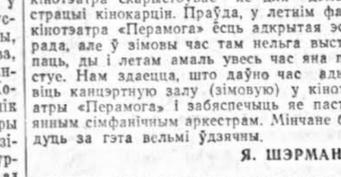
В. КУЗНЯЦОУ.

Лепш прапагандаваць сімфанічную музыку

У Мінску слаба прапагандаваць камерна-сімфанічную музыку. Калі раней што-нішто рабілася ў гэтым напрамку, дык цяпер чамусьці аддацца перавага эстрадзе. Сімфанічныя канцэрты, які праводзіла, наладжваюцца ў маленкай зале музычнай школы або ў арнаваным філармонічным клубе, дзе не ўсе, хто жадае саухаць музыку, могуць размясціцца.

Да Вялікай Айчыннай вайны ў Мінску быў кіноаўдытэатр «Чырвоная зорка». У ім была канцэртная зала, у якой перад кожным выцярэннем сеансам выступалі сімфанічны аркестр. Гэты аркестр з'яўляўся кіноаўдытэатр з рознымі сімфанічнымі тэатрамі. Пасля вайны спрабавалі адрадыць гэтую добрую традыцыю. У кіноаўдытэатры «Перамога», напрыклад, была пабудавана вялікая канцэртная зала. Але адміністрацыя кіноаўдытэатра скарэктывавала яе для дэмаграфічных кіноаўдытэатраў. Праўда, у летнім фэйі кіноаўдытэатра «Перамога» ёсць адкрытая эстрада, але ў зымы час там негдыя выступалі, ды і летам амаль увесь час яна пуста. Нам здаецца, што даўно час аднавіць канцэртную залу (зімовую) у кіноаўдытэатры «Перамога» і завясцельчы яе паставіць сімфанічным аркестрам. Мінчане будзь за гэта вельмі ўдзячны.

Я. ШЭРМАН.

У дружным калектыве

Уключваюцца пражэктары, павольна адкрываюцца заслона, на сцэне хор і аркестр. Жанычым — у белых кашулях, суцэных, мужчыны — у белых кашулях, упрыгожаных беларускай нацыянальнай вышывай. Арыстэрты ў вышываных кашулях.

Умак ружы дырыжора — і ў залу пасуца гукі песні кампазітара С. Тулікава «Ленін, збудзь з табы!» Пасля выканання «Хэксавалкі марш» і народнай італьянскай песні «Санта Лючія», Дружныя волепсыя сустракаюцца слухачам беларускую народную песню «Як пачаўся будаваньня куранатка пасіны» і суправаджаюць аркестра народным інструментам і «Вечарынку ў калгасе». Не менш поспех выпадае на долю «Валоды пра Матросова» Б. Александрова ў выкананні хору і саліста В. Кузіна і старынага рускага вальса «Амурскія хвалі».

У дружным калектыве

Гэта толькі частка рэпертуара харавой групы калектываў мастацкай самадзейнасці Беларускага, уключаючы ў праграму канцэртаў, які адбыўся ў клубе імя Ф. Дзержынскага ў гонар Дня Савецкай Арміі. Апрача названых, хор спявае Беларускае народнае песні «Ах ты, горды Сямоне», «Ці не быстра рэчка» і многія песні савецкіх кампазітараў і народнае песні брацкай рэспублікі.

Харыстаў на сцэне змяняюць танцоры, чытальнікі, выканаўцы на народных інструментах, спевакі. Імяна тут, «на вялікай сцэне», ідзе п'яні настольнай шматмесячнай працы не толькі саміх выканаўцаў, але і кіраўнікоў.

Калектывы складаліся з удзельнікаў самадзейнасці мінскіх арцельскіх сістэмы прамакляперары. Гэта прадстаўнікі самых рознастайных прафесій — шафам, краўцы, сталары, рабочыя і служачыя арцельскіх студэнтаў тэхнікуму. Іх усіх аб'ядноўвае жаданне аддаць усе сілы любіму віду мастацтва.

У нашым калектыве, — расказвае харыста Тэма Галавач, — апрача харавых, ёсць харэаграфічная і драматычная групы, аркестры — духавыя і народныя інструменты, група мастацкага чытання. Усёго ў калектыве каля 150 чалавек.

А як даўно існуе ваш калектыв?

— Адзінаццаты год. За гэты час мы пачалі з канцэртамі ў Рызе, Вільнюсе, Каўнасе, ездзілі на экскурсію ў Маскву, знаёміліся там з работай лепшых самадзейных калектываў. Цяпер завязалі знаёмства з чэшскімі зборамі.

ВІЦЕБСКІЯ ДЫВАНЫ

Дыванная вытворчасць — адна з цудоўных галін мастацтва. Чароўнасць асабліва гарманічных па колеру і маляўніцка дываннай мажэ парадзіць з музычай. Неадрама іх часта называюць сімфаніяй фарбаў і ўсёй гадзі вацяй.

Дываны пачер трывала ўвайшлі ў наш быт, сталі любімым упрыгожаннем пакоў.

Дываны павінны ствараць утульнасць у жылых пакоях, настрай ўвацьнасці ў вялікіх залах. Нашы дываны, на жаль, часта гэтых якасцей яшчэ не маюць.

Стварэнне Віцебскага дыванна-плуюнцвага камбіната было вялікай падзеяй у культуры нашай жшчці рэспублікі. Аднак значнае яго выхадзіць далей за межы Беларусі.

Вытворчасць вярстасць дыванной машынымі спосабам у нашай краіне наладжана ў асноўным у пасляваенны час. Новая прадпрыемства ўзніклі на тых месцах, дзе да гэтага часу не існавала дываннацтва. На якой-жа аснове сталі стварацца малюнк новыя вярбы?

Калектывы мастакоў усіх камбінатаў былі ўкамплектаваны малымі амузымінікамі Маскоўскага мастацкага вучылішча імя Калініна і іншых навучальніц установаў. Перад імі ставіліся задачы: на аснове лепшых традыцый ткацтва мінулага знайсці новыя, сучасныя кампазіцыі дываной.

Мастакі ездзілі ў Сярэднюю Азію, на Каўказ, дзе да гэтага часу яшчэ ўручную ткацца вядомыя туркменскія, азербайджанскія, дагестанскія, армянскія і іншыя дываны. Так сталі з'яўляцца кампазіцыі на ўсходнія тэмы. У гэты перыяд мастакамі Віцебскага камбіната былі створаны эскізы азербайджанскага, грузінскага, армянскага і іншых дываной.

Але, кляпоцшыся аб новых кампазіцыях, мастакі не сталі сваёй задачай капіраваць старадаўнія дываны. Вывучаючы розныя жанры выявленчага мастацтва, аўтары кампазіцый стараліся праектаваць агульным духам найнаваўшага мастацтва, вывучыць яго характэрныя асаблівасці. Імі рабіліся звамаўкі архітэктурных дэталей напавянальных вышывак і іншае. Гэтая пэжыка праца не мала мей вялікага поспеху. Нельга было ў такі кароткі тэрмін вывучыць культуру, якая стваралася стагоддзямі. Варычымі на ўсходнія тэмы аказаліся негдыюкімі. Кампазіцыі захоўвалі асноўныя схемы арнаментальнай дываной, часта мелі тэма-жэаніў дэталі, што і ўсходнія дываны, ад-

нак не перадавалі свае асаблівасці, багата рысунку і каларыту, якія даюць гэтым дыванам сусветную славу.

Дыверсіі і Обухавскі камбінаты да гэтага часу не знайшлі яшчэ сваёй асобна дыванам, Яны крмыткаваліся на абмеркаванні выстаўкі народнага і прыкладнага мастацтва ў канцы студзеня ў Маскве. Адзначалася, што на гэтых прадпрыемствах скажонае ўзоры ўсходніх дываной. Ёсць рысы эклектыкі і вульгарна-шчыткі. І, наадраць, многія дываннае слоў было выказана ў аднас мастакоў Віцебскага камбіната.

Бясспрэчна, становіцца якасцю віцебскіх дываной з'яўляецца іх арыгінальнасць, чыстае, Яны зручыя, габарытам сучаснага жыцця. Аднак яшчэ нельга сказаць, што яны ўжо сапраўды блізка да беларускага народнага мастацтва.

Беларускае ткацтва мае выключна багаты матэрыял для стварэння новых, сучасных дываной. Цудоўныя поспехі геаметрычнага рысунку, вельмі багатыя па рысунку дываны з кветкавым, раслінным і жывёльным арнастам, іх графічная выразнасць, ураўнаважанасць кампазіцый часта амаль без перапрабоўкі могуць быць скарыстаны ў сучасным ткацтве дываной.

Побач з незвычайным багаццем рысункаў народнае ткацтва вылучаецца і вялікай рознастайнасцю колераў. Сялае спалучэнне сіняга, чорнага з белым фонам, чорнага з жоўтым у народных поспехі і дываных, ярка шмацікароўнасць коўраў могуць даць зусім новую палітру мастакам. Арнамент народнага ткацтва адрозніваецца зместаўнасцю.

Тым не менш да гэтага часу ў так званых беларускіх дываных Віцебскага камбіната з'яўляюцца ў асноўным прышчыпы беларускага народнага ткацтва.

Варыстыя дываны робяцца трох відаў: жакардавыя, набіўныя і стужкавыя. Лепшыя па якасці першыя. Што сабой уяўляюць жакардавыя беларускія дываны?

Разгаліма, напрыклад, дыван мастака Т. Гусевай. Кампазіцыя яго складаецца з цэнтрычнага складанага медальёна і фрыза, які аблямоўвае яго. Дыван чатырохкаляровы. У тае яго колераў пераважаюць мяккія чырвоныя тэм. Амаль усе элементы арнаменту ўзяты з народнай вышывкі, але, нягледзячы на гэта, яшчэ не дасягнулі пэўнасці кампазіцыі дывана. Яго

ноў, ад механічнага выкарыстання беларускага арнаменту. Мастакі камбіната наогул дывану што яшчэ больш адлюстравана дэталі арнаменту, чым выкарыстоўваюць і ў якім яны былі звязаны.

Калі ўзяць беларускія дываны мастакоў А. Саленікавай, В. Сенькінай і іншых, дык ім уласцівы тэма-жэаніў рысы.

Дыван А. Саленікавай мае ў аснове кампазіцыю таксама схему ўсходняга дывана з цэнтрычным медальёнам і фрызам, які аблямоўвае яго. Усе элементы тут узяты з беларускай вышывкі. Але яны раскіданы па полі дывана ў зусім неабавязным беларускаму ткацтву і вышывцы параўнальна перавераны ў абстрактныя ўзоры.

Пры адначасовым разглядзе некалькіх дываной, якія называюцца беларускімі, становіцца зусім відавочнай аднастайнасць іх кампазіцыі, бессюснасць рысункаў. У той-жа час уцым, як ярка дэкарацыйныя «элементы», яны добра ўваходзяць у інтэр'ер сучаснага жыцця, значна яго ўпрыгожваюць. Для віцебскіх дываной характэрна яркае каларовае гучанне жыццерадасных чырвоных тонаў.

В. Сенькіна зрабіла цікавую спробу стварыць узор дывана па матывах слункіх

Дыван мастака Т. Гусевай

мацца навуковай работай у галіне народнага мастацтва. Беларускамі выдзельнічамі вельмі мала выпускаюцца на па гэтым віду мастацтва.

Вельмі карысна было-б Савецкаму мастакоў Беларусі арганізаваць выстаўку эскізаў дываной мастакоў Віцебскага камбіната і абмеркаваць іх шмахам творчай дываной.

Н. ЕЛАТОМЦАВА

Гастролі народнага аркестра

З гастрольнай пэзды ў Мінск вярнуўся калектыв Беларускага народнага аркестра, які выступалі з канцэртамі перад працоўнымі Ленінград, Рыгі і Вільнюса. Шэфскі канцэрт адбыўся таксама ў Кранштэце для марак Балтыйскага флоту.

У праграму канцэртаў былі ўключаны творы беларускіх кампазітараў і творы кампазітараў-класікаў.

У канцэртах прынялі ўдзел салісты В. Глушакі, Д. Зубрыч, М. Шаўчук, А. Астравенкі, Л. Шубіна.

Культурнае жыццё Лепельшчыны

НОВАЯ КІНІГАРНЯ

З таго часу, як у Лепелі адкрылася новая кінагрня, каласнікі, сельская інтэлігенцыя і служачыя раёна сталі частымі яе наведвальнікамі. І гэта немылкова. Магаві працаваць ужо некалькі месяцаў, а ўжо набыў спрад насельніцтва добрую славу.

Утульнае памішанне кінагрні пабудавана з агля на тыповую праекту. Тут абсталяваны секцыі палітычнай, сельскагаспадарчай, мастацкай і педагогічнай літаратуры. ёсць аддзел канцэртна-рысункаў.

Асабліва добра ўкамплектавана кінагрня секцыя мастацкай літаратуры. Тут ёсць лепшыя творы класікаў сусветнай і рускай літаратуры, а таксама кнігі беларускіх пісьменнікаў. Валікімі попыткамі карыстаюцца раманы «Сустраенне на барыкадах» П. Пестрага, «Веканомыя І. М. Лынькова», «Мінскі напрамак» І. Мельжа, творы І. Шамякіна, М. Танка, І. Гурскага і іншых пісьменнікаў.

ёсць у магазіне аддзел падпісных выданняў. Тут прымяняцца падпіска на творы Н. Дескова, Т. Пыханова, М. Шалахава, К. Крапіва, А. Макарычкі.

Каласнікі ахвотна набываюць літаратуру, сончыя па кніжным ніпакіамі. Толькі за апошні час магазін прадаў літаратуры на 600 тысяч рублёў. За добрае абслугоўванне наведвальнікаў работнікі магазіна адзначаны загадам Міністэрства культуры ССРС.

юць прасторыя і ўтульныя памішанні хат-чытальніц і клубаў. Урачыстае адкрыццё клуба адбылося нядаўна ў калгасе «Літадзельца» Каменскага сельсавета. Проступіла да нарыхтоўкі будаўнічага матэрыялу каласнікі сельсавета «Новы дэлаўскі». Запланавана будаўніцтва дывановай вярковага тыпавага будынку клуба ў калгасе імя Чапаева. Тут будзе гаспадарчым зала на 300 месц. бібліятэка, пакой для гурткавай работы.

БУДУЮЦА КУЛЬТАСВЕТУСТАНОВЫ

З кожным годам пашыраецца сетка культасветустановаў раёна. Каласнікі буду-

НАСУСТРАЧ ФЕСТЫВАЛЮ

Каля трыццаці калектываў мастацкай самадзейнасці раёна рыхтуюцца да Усходняга фестывалю моладзі. Драматычны харавы і танцавальныя калектывы склацкава і рознастайныя праграмы.

Зместоўным канцэрт рыхтуюць самадзейныя артысты Воласяўскага сельскага клуба, якім загадавае М. Смажэўска. Харавы калектыв выканане некалькіх песень аб вайне і Радзіме, а таксама беларускія народныя песні. Танцоры рыхтуюць новыя беларускія танцы.

Рыхтуючыся да фестывалю, удзельнікі мастацкай самадзейнасці Зааерскага сельскага клуба пажадалі стварыць аркестр народных інструментаў. Іх ініцыятыўныя тэмаў раённым аддзел культуры. У бліжышы час будучы набыты музычныя інструменты.

Канцэрты мастацкай самадзейнасці паказуць калектывы сельсаветаў імя Чапаева, «Шосты з'езд Савецкай», імя Калініна і іншыя.

Рыхтуючыся да фестывалю, удзельнікі мастацкай самадзейнасці Зааерскага сельскага клуба пажадалі стварыць аркестр народных інструментаў. Іх ініцыятыўныя тэмаў раённым аддзел культуры. У бліжышы час будучы набыты музычныя інструменты.

Канцэрты мастацкай самадзейнасці паказуць калектывы сельсаветаў імя Чапаева, «Шосты з'езд Савецкай», імя Калініна і іншыя.

Тэма Галавач ужо шэць год спявае ў хоры. Але ёсць тут і больш сталая «вэтаранка». Мы знаёмімся з Еленай Казаковай — прыёмніцай арцельскіх «Каапрамонтаў» — адной з актывнейшых удзельніц самадзейнасці. З годнасці расказвае яна, што ўдзельніца ў хоры а самага яго заснавання — у 1947 года. Елена Казакова вылучана кандыдатам у дэпутаты раённага Савета.

Ужо гаварылі. Зінаіду Леўковіч — работніца фабрыкі «Чырвоны металіст», Уладзіміра Ступакова — начальніца шэка арцельскіх «Трактарыстаў» і іншых.

За апошні час калектывы выступілі ў канцэртах для выбарчыхаў на трактарна-рэспубліканскай партыйнай школе.

У гутарцы высветляецца, што ў стварэнні і лютым калектыву даў па восем канцэртна-нараўка для самадзейнага калектыву. Прывасмі-ж канцэрт у месцы кожным удзельнікам бывае выніты п'яні вечару ў тэатры (тры рэпетыцыі і два канцэрты). Гэта не можа не адбівацца на якасці выступленняў.

За дзесяці год існавання калектывы змяняліся. Памішанне, дзе праходзіць рэпетыцыі, ужо не зааваляе яго пэжыка. Тут негдыма працесі канцэртна-нараўка наладжваюцца і заняткі груп.

Калектывы мастацкай самадзейнасці Беларускага дзёна рыхтуюцца да фестывалю лепшых нумары.

Асабліва ўвагу наладжваюць Беларускаму рэпертуару, расказвае Алена Іваніна. «Хор удасканалыя нашы рыхтуюць «Беларускую кадрыль» оперы Я. Цікоцкага «Дзвіжына і Палю» і «Лівоўшчына» ў суправаджэнні аркестра народных інструментаў. Вельмі жадна чаюць паставіць фестывальныя творы інструментаў...»

Так жыве і працуе гэты дружны калектыв, стая калектыву. Пажадаем ім далейшых поспехі!»

Ужо гаварылі. Зінаіду Леўковіч — работніца фабрыкі «Чырвоны металіст», Уладзіміра Ступакова — начальніца шэка арцельскіх «Трактарыстаў» і іншых.

За апошні час кал

ДЗЁННІК МАСТАЦТВА
Дэбют самадзейнага калектыву

На гэтым тыдні мінскія глядачы пазнаёміліся з тэатральна-выканаўчым калектывам «Ах, сэрца» В. Палакоўска. Справа не толькі арыгінальны жанр. Выканаўцамі гэтай камедыі-агледы былі не актёры-прафесіяналы, а рабочыя, студэнты, якія ў вольны час займаюцца ў тэатральным гуртку пры Палацы культуры профсаюзаў.

Пастаноўка «Ах, сэрца» — першая работа маладога калектыву. Мастакі кіраўнік гуртка К. Кулакоў многа працаваў з самадзейнымі артыстамі, каб зрабіць спектакль яркім, прывабным. І ў пэўнай ступені яму ўдалося дасягнуць гэтага. Цікава, напрыклад, вырашаны сцэны з карцін «Арытыя» і «Парог сэрца», дзе пастаноўшчык знайшоў дакладную вобразную форму для перадачы асноўнай аўтарскай думкі. І вядомы шкада, што К. Кулакоў ішы раз зьявіцца да звычайнага шаблону, як, скажам, у карцінах «Я чакаю цябе», «Завараванне мяса».

Паспеху спектакля спрыяе добрае ў асноўным мастацкае афармленне Б. Няпомянанага і М. Чыпка. Але наўрад ці трэба было ўжываць такія дэкарацыі, якія не дапамагаюць раскрыць галоўную думку камедыі-агледы. Наўдла выкарыстання і музыка, якая ў лепшым выпадку ілюструе падзеі спектакля.

В. САМАРЫН.

На здымку: сцэна са спектакля «Ах, сэрца». У ролях: Сяргей — Л. Балькоў, Тая — А. Скорбагатая. Фото С. Школьнікава.

Другі адкрыты радыёканцэрт

Радыёканцэрты мы прывыклі звачыцца слухаць за ўтульнай хатняй астаноўцы, уключыўшы прыёмнік або рэспрадуктар. Але існуе і другая форма музычных радыёперадач, калі словы песняў і індуоўная інструментальная музыка ліоцца не толькі ў эфір, а прама ў глядзельную залу.

Вось такі адкрыты радыёканцэрт беларускай музыкі праводзіць цяпер Беларускае радыё і Філармонія. 28 люта ў памяшканні Палаца профсаюзаў адбудзецца другі адкрыты радыёканцэрт беларускай музыкі пры ўдзеле салістаў-выканаўцаў і Дзяржаўнай харавой капелы БССР пад кіраўніцтвам Р. Шырмы.

Салістка Р. Вол спявае «Калыханку» Г. Вагнера. Лёгка і свабодна выконвае яна лірычную песню Г. Ачышка «Сокаль» і поўны глыбокага пазытыўнага паўчання раманс Д. Лукаса «Пралескі», жывапераданую песню «Я каласніца» В. Яфімава.

Цэла было прынята выступленне скрыпача Л. Гарзіла, якому акампаніравала Т. Мінскава. Артыст выканаў невялікія скрыпачыныя пьесы беларускіх кампазітараў — «Накшорна» А. Туранкова, «Песню без слоў» М. Чуркіна і «Гумарэску» М. Алаўва. У канцэртах па звычках радыёслухачоў можна нэрэдка пачуць лірычную песню «Толькі з табою» І. Любяна. Спяваюць гэтую песню салісты харавой капелы БССР М. Шуманскі і В. Юне-

Г. ЗАГАРОДНІ.

ЗАСЛУЖАНАЯ ўзнагарода

Далёка за межамі Клецкага раёна вядомы харавы калектыв «Марачанскага сельскага клуба (кіраўнік Яўген Абабурка). Хто з насельніцтва раёна не памятае высілых дзёнчак, адраўнутых у нашыя дзенькі радзіма, калі на сцену выходзіць зладжаны самадзейны калектыв у свай самабытнай народнай вопратцы!

Цяпер для ўдзельнікаў калектыву наступіла гарачая пара. Закончыўшы першы раённы фестываль моладзі, Калектыву рыхтуецца да абласнога і рэспубліканскага фестываляў. Рэпертуар папярэдняга фестываляў. Рэпертуар папярэдняга фестываляў. Рэпертуар папярэдняга фестываляў.

Наўдла Марачанскі харавы калектыв за старанную падрыхтоўку да раённага фестываля моладзі, а таксама да рэспубліканскага фестываля атрымаў узнагароду раённага аддзела культуры — радыёпрыёмнік «Радзіма-52».

Ул. ДЗІКЕВІЧ.

Выступленне латвійскага артыста

У Мінску адбылося выступленне саліста Рыжскага тэатра оперы і балету Заслужанага артыста Латвійскай ССР Артура Лэле.

Латвійскі артыст прыняў удзел у спектаклі Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балету — оперы Глінкі «Іван Суцанін», у якой выканаў галоўную партыю. Мінчане цёпла сустрапі госьця з Латвіі.

На кніжнай паліцы

У Дзяржаўным выдавецтве БССР выйшлі з друку і паступілі ў продаж наступныя кнігі мастацкай і музычнай літаратуры:

К. Губарэвіч. «На крутым павароце». Камедыя ў трох актах, пяці карцінах. Тыраж 3 тыс. экз., стар. 76. Цана 2 руб. 50 кап.

«Літоўскія апавяданні». У перакладзе на беларускую мову. Склаў Алякс. Пальчэўскі. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 416. Цана 9 руб.

В. Гюго. «Казета». Пераклад Ул. Шахаўца. Малюнкi В. Басова. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 64. Цана 1 руб. 90 кап.

«Калевала». Карала-фінскі эпос. Пераказала для дзяцей А. Любарская. Малюнкi Н. Качаргіна. Пераклад М. Матары. Тыраж 8 тыс. экз., стар. 164. Цана 5 руб. 70 кап.

А. Багатыроў. «Капітэла чорна галка». Беларуска народная песня. Для высокага голасу з фартэпіяно. Тыраж 3 тыс. экз., стар. 8. Цана 55 кап.

Р. Пукст. «Шоўкавыя травы». Раманс. Для высокага голасу з фартэпіяно. Словы А. Астрэйкі. Тыраж 3 тыс. экз., стар. 8. Цана 55 кап.

Р. Пукст. «Любы мой, прыйдзі». Раманс. Для голасу з фартэпіяно. Словы М. Матары. Тыраж 3 тыс. экз., стар. 8. Цана 55 кап.

Р. Пукст. «Лугам зялёным». Для хору з фартэпіяно. Словы Зм. Бядулі. Тыраж 3 тыс. экз., стар. 8. Цана 55 кап.

«Зялёныца». Беларуска народная песня. Для сярэдняга голасу з фартэпіяно. Апрацоўка Р. Пукста. Тыраж 3 тыс. экз., стар. 8. Цана 55 кап.

Г. Цітовіч. «Ой, хачела-ж мне маці...» Для жаночага хору. Словы народныя. Апрацоўка Г. Цітовіча. Тыраж 3 тыс. экз., стар. 8. Цана 55 кап.

«Рачанька». Беларуска народная песня. Для жаночага хору з фартэпіяно. Апрацоўка Г. Цітовіча. Тыраж 3 тыс. экз., стар. 4. Цана 25 кап.

РАДАСЦЬ

Музыка А. ТУРАНКОВА.
Словы Я. КОЛАСА.

1. Ходзіць вепер па даіне,
Ходзіць-павявае,
Ды пра радасць мне, дзясціне,
Песні напявае.

Разаслаіся шырока
Ветляя дарогі,
Я ступаю смелым крокам
Без тугі, трыногі.

Выгля, гляну я на поле,
Гляну — усміхнуся:
Дзе-ж такое ёсць раздале
Для цябе, Гануся?

2. Зныты межы — знак варажы,
Гмкі — зазіваіца!
Ой, ты, поде! Як прыгожа
Ты ў каласнай сцітці!

Ходзіць вепер даінаю,
Ходзіць каля гаю,
І вольнай пушынаю
Іду, дзе жадаю.

Расчмілі мне гасціна
Ясныя дарогі —
Ідзі ўперад неспуліна:
Зныты ўсе парогі.

3. Я — камбайнер, трактарыстка,
Кіраўнік брыгады.
Я — пілот, парашутыстка,
І мне ўсюды рады.

Я — дырэктар на заводзе,
Аграном, вучоны...
Ці было калі ў народзе
Столькі нам разгону?

Носіць поле гоман новы —
Жыта жонкі жывяры,
Рэжа сцібы вол сталем
Большэвіцкай маркі.

4. І гоманіць нашы нівы
Буйным ураджам,
Ходзіць ён, дружок зычлівы,
Па Совецкім краю.

Ходзіць вепер па даіне,
Ходзіць-павявае,
Ды пра радасць мне, дзясціне,
Песні напявае.

Дзе-ж так вольна ў свеце жыці?
Ці-ж не радасць гэта?
Як-жа край свой не любіці,
Родны край Совецкаў!

Семинар бібліятэчных работнікаў

Днямі Магілёўскае ўпраўленне культуры і абласная бібліятэка імя Леніна правялі трохдзёны семинар загадкаў раённых і гарадскіх бібліятэк вобласці.

Удзельнікі семинара абмеркавалі дэклады: «Вінікі работы раённых, гарадскіх і сельскіх бібліятэк вобласці за 1956 год і іх задачы на 1957 год», «Аб работе бібліятэк у перыяд падрыхтоўкі да выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных», «Аб работе бібліятэк у перыяд падрыхтоўкі да 40-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі».

У спрэчках прамоўцы абмяняліся вопытам работы бібліятэк на прапагандае матэрыялаў XX з'езду КПСС, грамадска-папулярнай, сельскагаспадарчай, навукова-папулярнай і тэхнічнай літаратуры.

Сваймі думкамі падзяліліся загадчыца Бабурыцкай гарадской бібліятэкі імя Пушкіна тав. Зорына, загадчыца Чэрыкаўскай раённай бібліятэкі тав. Фанкава і іншыя.

Загадчык новаарганізаванага абласнога бібліятэчнага калектара тав. Аршоўка расказаў, як будзе наладжана актывізацыя фонду бібліятэк у бугучым годзе. Затым удзельнікі семинара зрабілі экскурсію ў бібліятэктар. Былі праведзены практычныя заняткі па даведкава-бібліятэчнай рабоце.

В. АРЦЕМ'ЕУ.

Музыка А. Туранкова. Словы Я. Коласа. Ажыўлена. Баян. Хор (2-я галасы). Дырактар на заводзе, Аграном, вучоны... Я ступаю смелым крокам без тугі, трыногі. Я — камбайнер, трактарыстка, Кіраўнік брыгады. Я — пілот, парашутыстка, І мне ўсюды рады. Я — дырэктар на заводзе, Аграном, вучоны... Ці было калі ў народзе столькі нам разгону? Носіць поле гоман новы — Жыта жонкі жывяры, Рэжа сцібы вол сталем Большэвіцкай маркі. І гоманіць нашы нівы Буйным ураджам, Ходзіць ён, дружок зычлівы, Па Совецкім краю. Ходзіць вепер па даіне, Ходзіць-павявае, Ды пра радасць мне, дзясціне, Песні напявае. Дзе-ж так вольна ў свеце жыці? Ці-ж не радасць гэта? Як-жа край свой не любіці, Родны край Совецкаў!

САМАДЗЕЙНЫ КАМПАЗИТАР

Ідзе чарговая рэпетыцыя хору клуба імя Куйбышова. Унялася дырыжорская палачка — і загучала мелодыя песні. Вось і яшчэ адна песня ўвайшла ў наш рэпертуар... з задавальненнем адзначае кіраўнік хору Васіль Жураўлёў. Хор, які ўзначальвае В. Жураўлёў, рыхтуецца да фестываля моладзі. Калектыву вырашыў стварыць ці-

кавую і змястоўную праграму. Ужо разучана больш дзесяці рускіх і беларускіх песняў. В. Жураўлёў не толькі кіруе хорам рабочых Добрушскага цэлюлозна-папяровага камбіната «Герой працы», але і сам піша музычныя творы. Асобная з іх вызначаюцца самабытнасцю, напеўнымі мелодыямі.

У апошні час самадзейны кампазітар напісаў музыку на словы паэта М. Ісакоўскага «Краіна мая», а таксама на вершы паэта-земляка П. Пранузы «Сняговы маладзец» і іншыя. Песні, напісаныя В. Жураўлёвым, неаднаразова выконваліся на сцене клуба імя Куйбышова, на аглядах мастацкай самадзейнасці ў Гомелі і Мінску.

І. СИМАЎСКИ.

АПОШНІ КРЫЖ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.). Есць адін толькі выхад: хадзіць да жанчыны, каб ніхто не бачыў, на гэта глядзіць праз пальцы, гэта лічыцца законам. Але Дзяніс не квапіцца так зрабіць песня і душа, быццам ён у нейкай пастцы зашытаецца. Так усё спытаны зроблена, да кожнай жылы чалавека прыроблена невядомай трубка, якая ўсё цягне і цягне бесперапынна. Што і кажаць? У Форда нават дзеці яго рабочыя, што вучацца ў яго, фордаўскай школе, даюць прыбытак — яны ў майстэрнях рамантуюць інструменты. Давод прыбытак. Хоць Форд выплачвае кожнаму вучню чатырыста, а лепшым вучням і шэсцістаў да ў год ступенды, аплывае настаўнікаў, лабаранты, а школы яны не абыходзяцца ні капейкі. Яшчэ больш жахнуўся Дзяніс ад сиротаўскай Форда, калі ад аднаго работніка італьянца даведаўся, што нават хворыя ў фордаўскай бібліятэцы даюць Форду прыбытак. Не робіць нічога толькі тая хворыя, якія не могуць устаць. Ах, ах, як гэта спытаны ўсё зроблена!

Але саго, Дзяніс, хоць і апручэнялі твае мускулы за станком на вострым месцы, ты ходзіш чысты, вымыты, добра, нават прыгожа, апрачэны, бо ты, Дзяніс, не старажытны раб, ты — раб капіталістычмы, і таму ты павінен быць пываізаваным. Хоць ён, Форд, лічыць кожнага рабочага свайм партнёрам, але, па яго меркаванні, рабочаю для свабоды патрыбы толькі ежа, адзежа і хатнія зброі. Палітыка будучы займацца яны, Форды, а ты, Дзяніс, павінен аддаць на іх алтар свае трымаўны мускулы, ты павінен быць паслуханным. У Амерыцы, кажуць яны, кожны можа стаць капіталістам. Праўду скажы, Дзяніс! Калывайку сапраўды пачала ўсміхацца гэтая думка. «А чаму-ж? Забіру свае грошы з фордаўскага банкі і псеўду хадзіць А там я — гаспадар!» — думаў ён. Дзяніс непакоіла толькі ажно саго, аб якім паведаў італьянскі фордаўскі газетны: у Расіі ўжо на-

праўду, што вёска ў часе вайны спалілі немцы. А Дзяніс ішоў далей, каб дайсці да свай сямлі. Павінна там стаць група пры вуліцы над студняй, а далей — вышэйны садог перад хатай. Вось гэта і будзе тая сямля, на якой ён, Дзяніс, некалі гадаваўся. Групу Дзяніс пазнаў, хоць да палавіны абгараў. Пад яго пахіліўся стары зруб ступі, на якім упоперак ляжала жардэчка з убитым у качцы цыёном. На гэты цыёны людзі чапалі вёдры і бралі валу. Дзяніс заглянуў у студню і ўбачыў у недалёкай вадзе свой пасівель, перакрэсланы загаразмілі зморшчакі твар. Ён глядзеў з халоднай глыбіні, як з таго свету. Дзяніс мімаволь усміхнуўся — нешта з далёкага, хадзіцкага лёгкім струменем прабягла ў душу. Гэта і было сапраўднае втанне з сямляю, а значыць — з радзімай, хоць ад сямлі былі заставы толькі адны ўспаміны. Там, дзе стаяла хата, роз густы, зялёны ячмень. «Ну, а дзе брат Сяргей, яго сям'я? Відаць, пабудавалася на другім месцы». Стаў Дзяніс, абабіраўся на які глядзеў на абгараўную групу, а яго паводзі пачалі абкружаць дзегру, дарослыя. Яны пыхталі асцёржэна, нібы апаскай. Надзілілі і некаторы час маўчалі. Дзяніс нібы прачуўся ад захуму, глянуў на ўсіх і спытаўся: — А дзе-ж хата? Дзе брат... Сяргей? Людзі маўчалі далей. — Чаго-ж маўчыце! Кажыце... Усе перагледзіліся паміж сабою, нібы пштычымі, — хто-ж скажа? І тым выступіў адін стары, які стаяў у белай кашуці, абабіраўся на нейкі сукваты кіі. Ён падышоў бліжэй да Дзяніса: — Помніш Несцера, Дзяніс? Помніш? Разам-жа некалі пастукамі былі, у паласкі зал каля і, а потым і да хадзіць хадзілі, — алаў з усмешкай стары. Дзяніс прыгледзеўся да сівога Несцера і сказаў, павіваўшы галавою: — Дык гэта ты, Несцер? Як-жа не помніць? Дзяніс падышоў і, прывітаўшыся, нават пацалаваўся з Несцерам. І тым пачалася гутарка. — Бачыш, якім ты выглядаеш... — Ну, не будзем пра гэта гаварыць. Абодва пасівелі. Скажы, дзе мой брат Сяргей?

Сівы Несцер пачухаў за вухам і, апусціўшы галаву, сказаў: — Няма табе гаварчкі, Дзяніс, пра гэта, але... трэба, нікуды не дзеяцца. Як ведаеш сам, у твайго брата Сяргея было два сына і дзве дачкі. Дык вось, саколік... Несцер уздыгнуў, — адлі сны, старышы, загнуў на фронце, другога пасівелі немцы, у партыянах быў, а яго самота, Сяргей, з жонкай і дачкамі немцы спалілі жытцом, Дзяніска... Стары Несцер быццам папярхнуўшыся, выпер набедаў, ледзь прыкметную славу. У жанчын забліжана прарэзаныя слязіны на шчоках. Несцер гаварыў далей. — Многа тады спалілі нашых, нешта ля трохсот чалавек разам з дзецьмі. Хадзілі сномы, трэці на бок... Несцер пабег Дзяніса на сарадзуну вуліцы, — бачыш вунь тутую гару?... Помніш, там стаў вятрак?... — Помню, а як-жа... пацкануў Дзяніс. — Дык дзе той вятрак? — Вось у гэты вятрак немцы сагналі нашых людзей і падалілі. Баго толькі азнайлі ў вёсцы, ўсіх пабралі і — туды... Застаўся толькі той, хто быў на полі. Яе-раз лета сказа, Дзяніска. Каля трохсот чалавек. Там вось і загнуў твой брат з жонкай і дзума дочкамі, Дзяніска. Што ты зробіш? І стары развёў рукамі. Дзяніс глядзеў туды, за вёску, на тую далёкую гару і ўрэшце спытаўся: — А што гэта там чарнее — на той гары? — А гэта крыжы, саколік... адказаў Несцер і апусціў галаву. Запалавала доўгае маўчанне. Кожны пераказваў навова мінулая жудасці і баўдзі чым-небудзь парумшчы гэтае перажыванне. Дзяніс адарваўся вачыма ад той гары, і вочы яго заморгалі хутка, хутка. Ён выныў хустачку з кішэні і паспешліва выдер іх. Несцер ужо стаў пры яго боку і заглядваў яму ў вочы. — Хадзем, Дзяніска, да мяне. Бары свой чамадан. Думаю, не адмовіцца ад нашага хлеба. — Ну, што ты, Несцер! Чаму гэта я маю адмаўляцца? Дзякую табе.

— Пойдем, пагаворым, сунакоішся. Перыжылі мы тут усёго. Нажывеш — пачуецца. Добра, што вёс у калгасе стаі на ногі. Жывем з хлебом. І Несцер пабег Дзяніса ў сваю хату. — Зыўляла ўсіх высокая, спакойная постаць Дзяніса. Нешта суровае было не толькі ў яго рухах, але нават і ў сінх валасках пад шырм вяселюшчым. Яго хата была халою чалавечка, які нікуды не спынаецца, бо прапалі сабе жыццёвую дарогу, на якой можна ісці, заплочыўшы вочы. Праз столькі год ён убачыў родную вёску! Яна ажывела яго ўражаны, пацаліла іх, дакояй дэкарувала да душы. За плячым заставаўся столькі маладынага на чужой аэкаіянскіх замкі. Эх, каб ён быў крыху маладзейшым... З такімі думкамі шарай, цёплай ратніц Дзяніс ішоў за вёску, туды, на тую чорную гару. Прасіў Несцера завесці, паказаць магілы сваіх... А той толькі горка ўсміхнуўся і сказаў: — Дзіўны ты, Дзяніс... Асны жосці там... Людзей-жа пацалілі. Ёсць некалькі асобных магіл — тых, што не дагараі. Свае пазнал і пацалаві пасобку. Дзяніс пайшоў на гару адзін. Калі выйшаў за вёску, гара пабольшала і пацямяла ў яго ў вачах. Хмара пушчэстай, цёплай павісла над гарою. Ціха маршдэў жыровы пясоч... Дзяніс Калывайка паводзі набліжаўся да вяршыні гары. Увайшоўшы, знаў калязямно. Цішыня. Нікога. Толькі цёплы, лёгкі вепер палезіць бур'янам. Далей ў даліне застыла вёска Цішуня — не такая ў сваіх абрысах, якой была некалі. А за вёскай пазнаў Дзяніс той «стары бор», цяпер модна параздзела, але знаёмі. І адтуль павяла маладо песняй, даўная, не забытая, недзе ў далі мільянула белая хустка, дожакніўся з даўнага мінулага сакаіты смех... ах... А цяпер стаіць Дзяніс на гары свай м-

ладосці на вострым дэсцяку свайго жытця. Стаіць ён, высокі, дасмучаны, і рэчы вепер лашчыць яго сіня, радкі валасы, паморачаны твар, усё яго суровае засушанае жыццё былага «цывілізаванага» раба. Сэрца б'ецца ўсё мацней і мацней. Яно ніколі, алаецца, так не білася, не мела ў сабе столькі такой ралтоўнай любі крыван. Дзяніс расправіў рукі, быццам да палёту, нібы хадзеў абнаць гэты баскарыі, малаўнічы прастор з зялёнымі жэткам, з дарожкамі, а ляскамі і пералескамі. Усё нешта прамаўляе да сэрца Дзяніса, як да свайго сына, які вярнуўся з далёкага пастрожда, каб стаць нось на гэтай гары, жая быць гарою яго маладосці. Рукі ралтам ецісваюцца ў мукамі, аскрыгатаі зубы, і твар з паморачана, ачнстайнага абрабіўся чырвоным, сурочым. Твар палмазалеў. Губы вапалталі: «Вё, дарагія, я не... Я не... я не пасуду ад вё. Ваш вораг — мой вораг...». Дзяніс апусціўся на калені перад крыжамі і з малочым сэрцам прышаў да зямлі. Недае нешта калянула, а пасля галава ў грудах гарачым струменем, нешта гараче прысудула вачы... Душу атарнула цёплай імга забавіца, ад якога ўжо не было абуджання... Праз дзень на высокай крыжавой гары людзі сапалі свежую магілу. У ёй пахавалі сына вёскі Цішуні Дзяніса Калывайку, які ўсё свае сілы аддаў Форду і вярнуўся на Радзіму, каб памерці з вайскай любі да ле ў свай азмучанай на чужыне душы. На гары, між чорных, насупленых крыжоў, з'явіўся новы, высокі, парубіт у усмі, дубовы крыж, пра які людзі потым казалі: «Гэта апошні крыж...».

Галоўны рэдактар Мікола ТКАЧОУ.
Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОУ, Кастуё ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Янка КАЗЕКА (намеснік галоўнага рэдактара), Пятро ПРЫХОДЗЬКА, Раман САБАЛЕНКА (адказны сакратар), Яні ШАРАХОУСКИ, Іван ШАЦІЛА, Рыгор ШЫРМА.